



Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

Ierarhia actelor normative în unele sisteme de drept naționale din Uniunea Europeană (II)

Dreptul în Franța (Informațiile sunt preluate de pe site-ul web oficial al guvernului francez „Légifrance”, (<https://www.legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution/Charte-de-l-environnement-de-2004>) este în mod esențial compus din reguli scrise care sunt numite *izvoare de drept*. Poate fi vorba despre regulile adoptate de către state sau între state, pe plan național, însă și despre jurisprudența instanțelor naționale sau internaționale sau despre regulile stabilite pe plan local, cum ar fi ordinele municipale sau ale organismelor profesionale, precum ordinul medicilor, regulile stabilite de către cetățeni între ei, precum convențiile sau contractele și în sfârșit simpla cutumă.

Acest ansamblu este ordonat conform unei *ierarhizări a normelor*. Astfel, o regulă nouă: - trebuie să respecte regulile anterioare de nivel superior, - poate să modifice regulile anterioare de la același nivel, - generează abrogarea regulilor de nivel inferior contradictorii.

Izvoarele internaționale de drept:

1. *Tratatul și acordurile internaționale*. Intrarea în vigoare a unui tratat în Franța este supus ratificării sau aprobării și publicării. Anumite tratate se aplică în mod direct în ordinea juridică franceză, altele implică transpunerea printr-o normă internă.

2. *Dreptul Uniunii Europene*. Noțiunea de drept al Uniunii Europene face trimitere la regulile stabilite de instituțiile Uniunii Europene. Poate fi vorba despre recomandări, avize, regulamente, decizii sau chiar directive.

Izvoarele naționale de drept sunt reprezentate de:

1. *Normele cu valoare constituțională*: 1.1. *Constituția* din 4 octombrie 1958; 1.2. *Preambulul Constituției* din 27 octombrie 1946; 1.3. *Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului* din 26 august 1789 și - *Carta mediului* din 1 martie 2005; 1.4. *Principiile fundamentale* recunoscute de legile Republicii; 1.5. *Legile organice* de completare a Constituției.

2. *Normele cu valoare legislativă*: - *Legea*, adoptată de către Parlament, este subordonată Constituției.

Atunci când este sesizat, Consiliul Constituțional controlează constituționalitatea legilor înainte de promulgarea lor, adică verifică măsura în care sunt în conformitate cu Constituția. Consiliul Constituțional poate fi sesizat de către Președintele Republicii, Primul Ministru, președinții Adunării Naționale și ai Senatului sau de către șaizeci de deputați sau șaizeci de senatori. Consiliul Constituțional poate fi sesizat, printre altele, de către Consiliul de Stat sau Curtea de Casație, cu cereri de abrogare a unor legi în vigoare, prezentate de către justițiabili, prin care se contestă, într-un litigiu în care aceste legi sunt aplicabile, conformitatea acestora cu drepturile și libertățile garantate constituțional.

În temeiul articolului 55 din Constituție, tratatele internaționale ratificate de către Franța au o autoritate superioară legilor. Prin urmare, judecătorul administrativ și judiciar respinge aplicarea unei legi care pare incompatibilă cu un tratat, indiferent dacă acesta a fost ratificat anterior sau ulterior legii.

3. *Normele cu valoare de reglementare*:

3.1. *Ordonanțele*. În conformitate cu articolul 38 din Constituție, Guvernul poate solicita Parlamentului, pentru aplicarea programului său și într-o perioadă de timp limitată, autorizarea de a lua măsurile de natură legislativă. Din punct de vedere formal, aceste ordonanțe sunt acte reglementare până în momentul ratificării de către legiuitor și, prin urmare, pot fi contestate la instanțele administrative până când sunt ratificate.

3.2. *Regulamentele* sunt diferențiate în funcție de autoritatea care le emite: - *decretele Președintelui Republicii* sau ale *prim-ministrului* (atunci când sunt adoptate în cadrul Consiliului de Miniștri sau al Consiliului de Stat, acestea nu pot fi modificate decât în aceleași condiții); - *ordine (arrêtés) interministeriale* sau *ministeriale*; - *deciziile de reglementare (décisions réglementaires)* luate de către autoritățile delegate de către stat (prefect, primar...) sau autoritățile descentralizate (comună, departament, regiune).

3.3. *Convențiile colective*. Codul muncii stabilește regulile generale aplicabile condițiilor de muncă. În acest cadru, partenerii sociali din sectorul privat (angajatori și sindicate de salariați) negociază convenții și acorduri. Acestea definesc, astfel, ansamblul condițiilor de lucru și garanțiilor sociale aplicabile salariaților din structurile în cauză (industriile și comerțul din domeniul reciclării, centrele pentru muncitori tineri, instituțiile de pensie complementară...). *Acordurile colective* se referă doar la un domeniu special (salarii, timp de lucru...). Convențiile și acordurile colective pot fi încheiate la nivelul unui anumit sector (ansamblul întreprinderilor care

exercită aceeași activitate pe un teritoriu dat) al unei întreprinderi sau instituții. Convenția colectivă poate fi „extinsă” de către Ministerul Muncii, Relațiilor Sociale și Solidarității sau Ministerul Agriculturii și Pescuitului și se aplică în acest caz tuturor structurilor ramurii de activitate pe care o vizează.

Germania este un stat federal format din 16 state componente – landurile. Prin urmare, există *legi federale* care se aplică pe întreg teritoriul Federației și *legi ale landurilor*, care sunt valabile numai în landul respectiv. Fiecare land are propria sa Constituție și, în cadrul legal stabilit de Legea fundamentală, acesta are de asemenea puterea de a adopta legi, precum și instrumente de reglementare și reglementări locale.

Legea fundamentală se află în fruntea ierarhiei normelor interne. Aceasta are întâietate față de toate celelalte izvoare de drept intern și, în calitatea sa de Constituție, reprezintă instrumentul pe care se bazează întregul sistem juridic german. Orice dispoziție legală adoptată în Germania trebuie să fie compatibilă cu Legea fundamentală în ceea ce privește atât conținutul, cât și forma.

Normele generale de *drept internațional* sunt subordonate Constituției, însă au prioritate asupra legilor Federației și ale landurilor. Legea fundamentală menționează în mod explicit că astfel de norme generale fac parte integrantă din legislația federală, au întâietate față de aceasta și generează în mod direct drepturi și îndatoriri pentru locuitorii teritoriului federal (art.25). Normele generale de drept internațional cu efecte juridice asupra indivizilor (așadar nu numai normele care vizează statul) includ, de exemplu, garantarea unei forme adecvate de protecție juridică pentru cetățenii străini sau „principiul specialității”, prin care acțiunile penale se supun termenilor autorizației de extrădare emise de statul care efectuează extrădarea.

Legile sunt subordonate Constituției. Puterile legislative ale Federației în raport cu cele ale landurilor sunt enumerate în detaliu în Legea fundamentală (articolele 71-74).

Instrumentele de reglementare sunt subordonate legilor și pot fi emise de către Guvernul federal, de către un ministru federal sau de către guvernele landurilor.

Reglementările locale au o forță juridică inferioară instrumentelor de reglementare și pot fi emise de către o persoană juridică care funcționează în temeiul dreptului public (de exemplu, o municipalitate).

Legislația landurilor nu poate intra în conflict cu legile federale. Articolul 31 din Legea fundamentală stipulează că „**Legislația federală are întâietate față de legislația landurilor**”. Acest principiu se aplică indiferent de statutul ierarhic al normelor juridice de drept aflate în conflict, astfel încât, de exemplu, un instrument de reglementare federal are întâietate față de Constituția unui land.

Izvoarele de drept din **Italia** (Informații furnizate de statul membru al Uniunii Europene pe portalul european e-justice: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-hu-ro.do?init=true&member=1) sunt, în ordinea importanței:

1. *Constituția* reprezintă principalul izvor de drept. Este elaborată de o putere constitutivă și poate fi modificată numai prin intermediul unei proceduri speciale – mult mai complexă decât cea necesară pentru modificarea legilor de drept comun;

2. *Legile* (codurile și alte legi parlamentare) reprezintă rezultatul dezbaterilor desfășurate atât în Camera dei Deputati (camera inferioară) cât și în Senato (camera superioară) și trebuie puse în aplicare și respectate pe întregul teritoriu al Italiei. Sunt excluse legile speciale adoptate pentru anumite teritorii sau evenimente – de exemplu ca răspuns la un cutremur;

3. *Legile regionale* au putere juridică numai pe teritoriul regiunii în cauză și conțin dispoziții privind numai anumite aspecte. În anumite domenii, legile regionale pot fi integrate în legile statului (dacă există) sau pot deveni exclusive (în absența unei reglementări naționale) – în ceea ce privește comerțul, educația, cercetarea științifică, sportul, porturile și aeroporturile, securitatea ocupațională și bunurile culturale.

4. *Regulamentele* reprezintă instrumente care conțin norme detaliind punerea în aplicare a legilor, atât naționale cât și regionale;

5. *Dreptul cutumiar*

Un referendum poate fi un izvor de drept, dacă acesta abrogă (anulează) o lege anterioară.

Legislația este deschisă interpretării, iar jurisprudența poate influența deciziile ulterioare. Cu toate acestea, jurisprudența nu este strict obligatorie, deoarece Italia are un sistem de drept civil în care legislația scrisă pozitivă reprezintă principalul ghid pentru cei care o interpretează.

Sistemul judiciar din Italia respectă normele internaționale și comunitare, atât cele cutumiare, cât și cele scrise.

Articolul 1.2 din Codul civil al **Spaniei** prevede că dispozițiile care contrazic alte dispoziții de rang superior nu sunt valabile. Acest lucru presupune că este absolut necesar să se stabilească o ierarhie a normelor și, în acest scop, Constituția Spaniolă reglementează inter-relația dintre diferitele norme, precum și relațiile ierarhice și jurisdicționale dintre acestea.

Conform acesteia, prioritatea normelor în cadrul dreptului spaniol este următoarea:

1. *Constituția*: norma juridică supremă a statului, căreia i se supun toate puterile publice și toți cetățenii. Orice dispoziție sau act contrar Constituției este lipsit de valabilitate. Este structurată în două părți clar diferențiate din punct de vedere al conținutului: a) partea dogmatică și b) partea organică.

2. *Tratatul internațional*: acord scris între mai multe entități de drept internațional care intră sub incidența acestuia și care poate cuprinde unul sau mai multe instrumente juridice conexe, indiferent ce denumire ar avea. Încheierea unui tratat internațional care conține prevederi contrare Constituției trebuie precedată de revizuirea acesteia (o prevedere similară conține Constituția României).

3. *Statutul de autonomie*: normă instituțională fundamentală spaniolă a unei Comunități Autonome, recunoscută de Constituția Spaniei din 1978 și aprobată prin Legea organică. În statut sunt prevăzute, cel puțin, denumirea comunității, delimitarea teritorială, denumirea, organizarea și sediul instituțiilor autonome, precum și competențele asumate.

4. *Legea*: există diferite tipuri de lege:

4.1. *Legea organică* cuprinde legile referitoare la definirea drepturilor fundamentale și libertăților publice, cele prin care se aprobă Statutul de Autonomie și regimul electoral general, precum și alte legi prevăzute de Constituție.

4.2. *Legea de drept comun*: cea care reglementează materiile care nu fac obiectul legii organice.

4.3. *Decretul legislativ* (sau *Decretul regal legislativ*) este o normă juridică cu rang de lege, care emană de la puterea executivă centrală (Guvernul), în virtutea unei delegări exprese făcute de puterea legislativă (*Cortes Generales*), cu referire la o chestiune specifică și în domeniul bine stabilite, dar nu în cele care aparțin legii organice.

4.4. *Decretul lege* (sau *Decretul-lege regal*) cuprinde dispoziții legislative provizorii emise de către Guvern în caz de necesitate extraordinară și urgentă și care nu afectează sistemul instituțiilor fundamentale ale statului, drepturile, îndatoririle și libertățile cetățenilor reglementate în primul capitol al Constituției, regimul Comunităților Autonome sau dreptul electoral general. Trebuie supus imediat dezbaterii și votului întregului Congres al Deputaților în termen de treizeci de zile de la promulgare.

Apelativul de „regal” din titulatura celor două decrete (decret legislativ și decret-lege) vine din faptul că regele este responsabil cu emiterea acestor decrete aprobate de Guvern și dispune publicarea lor.

5. *Regulamentul*: normă juridică cu caracter general emis de puterea executivă. Rangul său în sistemul ierarhic este imediat inferior legii și, în general, este o dezvoltare a acesteia.

6. *Normele emise de executiv* au propria lor ierarhie în funcție de organismul care le promulgă (Decret regal, Decret, Ordin ministerial etc.)

În plus, a fost stabilit un principiu al competenței în ceea ce privește normele emise de Comunitățile Autonome prin intermediul parlamentelor acestora.

În concluzie, din cercetarea unor sisteme de drept naționale, se constată că ierarhia actelor normative se stabilește în funcție de importanța relațiilor sociale reglementate (conținutul normativ) și în funcție de locul autorității emitente în rândul autorităților publice. Având aceste două elemente ca temei, ierarhia actelor normative determină forța juridică a acestora. Principiul de drept este că actul normativ de nivel inferior trebuie să fie emis în limitele și potrivit normelor care le guvernează, de nivel superior.

Expert media Florin FĂINIȘI



INFOLex
POCA/491/126354
www.infolox.snsr.ro

